

V Turčanském Sv. Martině
23/II. 1924.

Pane prezidente,
dovoluji si poslati výtah zevrubné zprávy ředitele Skovajsy o Jankovi Královi a jeho hrobě,¹ která se doplňuje s článkem tajemníka Krčméryho v lednových Slov[enských] pohladech.² Jakmile půda rozmrzne, podnikne se na hřbitově exhumace, jak Jste si toho ráčil přát v rozmluvě dne 1. února, což smluvím s kol[egou] Matiegkou. Ostatní kroky pak budou následovati.

V hluboké úctě oddaný

Jaroslav Vlček v. r.

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 480, č. j. D 1214/24, k. 29. Opis, strojopis.

a – Psáno na hlavičkovém papíře Správca Matice slovenskej.

1 – Tato zpráva je přiložena k dokumentu. Zde ji uveřejňujeme v úplnosti:

V septembri r. 1919 požiadal som prof. Ant[onína] Pechána, ktorý pôsobil pri tunajšom ústave, aby sa, ako žiak prof. J. Vlčka, ujal pátrania po živote Janka Kráľa. Sám som bol zamestnaný so zriaďovaním a premenou býv[alého] maď[arského] gymnázia tunajšieho v ústav slovenský, a ako zemepisec ani som sa necítil byť povolaným k takej úlohe.

Neskôr som tento úkol zveril ešte dvom profesorom, avšak podarilo sa im zistiť len dom, kde J. Kráľ býval (Kaglavichova ulica, 7).

Až v júli 1923, keď sl. dr. Al[jica] Masaryková vyslovila želanie, že by mal byť na hrobe Janka Kráľa postavený pomník, (ktorý hrob však dosiaľ nebol zistený, lebo dreveného kríža na ňom už pred 30 rokmi nebolo), prevzal som túto úlohu sám. Predovšetkým rozprával som sa so šiestimi najstaršími ľuďmi v Zl[atých] Mor[avciach], ichž výpovede sú hodnoverné, skoro vo všetkom sa shodujú. Sú to najmä Martin Čepela, kováč zo Zlatých Moraviec, narod[ený] 1837, u ktorého Janko Kráľ býval; Jozef Krest, obuvník zo Zl[atých] Moraviec, ktorý nosil Jankovi Královi napravenú obuv; pí. M. Szigardiová, nar[odená] 1857, ktorá bola priateľkou dcéry Janka Kráľa, Anastázie; sl[učna] Júlia Büttnerová, maďarská spisovateľka, u jejž brata Emila Büttnera Janko Kráľ r. 1868, keď bol prepustený zo štátnej služby, písal.

Aký bol život Janka Kráľa v Zl[atých] Moravciach? Do Zl[atých] Moraviec prišiel pravdepodobne r. 1857, alebo 1858 (snáď z Lipt[ovského] Sv. Mikuláša, kde bol slúžnym, podľa výpovede p. Bodó, penz[ionovaného] hl[avného] notára v Zl[atých] Moravciach).

V Zl[atých] Moravciach bol Janko Kráľ prisídiacim (asesorem) sirotskej sedrie až do roku 1868; vtedy po korunovaní panovníkom bol ako známy „pánsláv“ a pre niekdajšiu účasť na revolúcii proti Maďarom (r. 1848) prepustený. Jeho rodina upadla do biedy a preto tam bývali kríky. Vtedy Janko Kráľ písal nejakú dobu u Em[il]a Büttnera, pravotára v Zl[atých] Moravciach, za malý plat, a asi po jednom roku si otvoril samostatnú kanceláriu pravotársku. Klientelu mal hlavne z obcí Mankovce, Valčice, Sľažany (tam bolo vtedy ešte dosť evanjelikov) i zo Zl[atých] Moraviec. S ľuďmi zaobchádzal dobre (len výpoved J. Kresta hovorí, že bral veľa peňazí: „Dočkej, dám tá J. Královi“, vraj hrozieval mnohý svojmu protivníkovi, keď chcel, aby veľa platil).

Postavy bol Janko Kráľ strednej, skôr vyššej než nižšej, v tvári bol červený, vlasy mal biele, chodil rád po uliciach s dlhou fajkou v ruke jednej a palicou v ruke druhej, rozprával hlasno a ostro, rád si vraj a dosť často „vypil“, bol však, podľa Martina Čepelu „fajn človek“. Kamarátov nemal, bol vraj samotárom, čo bolo

prirôdzené, keď ho ako pansláva prepustili z úradu a odrodilci sa ho báli. Že by Janko Kráľ písal básne, o tom sa v Zl[atých] Moravciach podľa súhlasných výpovedí inteligentných svedkov (dr. Benkô, lekár 86 ročný, Júlia Büttnerová, spisovateľka 76 ročná, a J. Bodó, penz[ionovaný] hl[avný] notár) nič nevedelo. Niekedy Kráľ chodieval na evanj[elickú] pobožnosť chrámovú do Horných Sľažan (asi hodina cesty od Zl[atých] M[oraviec], kam mimochodom rečeno, v rokoch 1819–20 na pobožnosť niekoľko ráz prišiel i Fr[antišek] Palacký. Janko Kráľ umrel 23. mája 1876 náhlo na brušný týfus. Pochoval ho na miestnom hrobitove pastor z Levíc, Michal Massányi, lebo farárska stanica v Horných Sľažanoch nebola obsadená.

Rodina Janka Kráľa. Žena Anastázia, rod[ená] Modrýnyi, bola dcérou úradníka na panstve grófa Zaya v Zay-Uhrovcí (okr[es] Topoľčany). Bola vysokej postavy, chudá v tvári, tichá a poriadna. Jej fotografiu i fotografiu jej dcéry Anastázie poslala moja pani, ktorá fotografie dostala od sl. Júlie Büttnerovej, sl. dr. A. Masarykovej. Janko Kráľ mal troje deti: dvoch chlapcov (Mladena a Janka) a dcéru Anastáziu. Z nich žijú len Mladen a Anastázia, Anastázia, vraj veľmi pekná, krátko pred smrťou otcovou sa vydala za akad[emického] maliara Gejuz Kocianyho, ktorý posiaľ žije so svojou ženou v Budapešti. Hoci deti Janka Kráľa v Zl[atých] Moravciach chodili do slovenskej školy, všetky sa odnárodnili, lebo po smrti otcovej s matkou zo Zl[atých] Moraviec odišli, snáď za sestrou Anastáziou do Pešti. Žena Janka Kráľa bola, ak nie rodená Maďarka, teda aspoň odrodila Slovenka. Vek detí Janka Kráľa nebolo možno zistiť, lebo v matrike zlatomoraveckej nie sú zapísaní; snáď je to zapísané v matrike v Lipt[ovskom] Sv. Mikuláši. Podľa výpovedí spomenutých svedkov narodili sa medzi rokmi 1850–56, lebo Anastázia, najmladšia, keď Janko Kráľ roku 1857–58 prišiel do Moraviec, bola vraj ročná.

Byt Janka Kráľa. J. Kráľ býval v Zl[atých] Moravciach na troch miestach (pravdepodobne takto): 1. Župná ul. č. 18, kde je teraz obchod Steinerov; 2. ulica Janka Kráľa č. 3 (obch[od] Schlesingerov) a 3. Keglevichova ul. č. 7, odkiaľ sa vydala Anastázia, ktorá sa tam stýkala so spomenutou sl. Júliou Büttnerovou (Büttnerová ju vraj tešievala, keď Anastázia často pre rodinné kriky plakávala), lebo záhradky oboch domov susedili.

Hrob Janka Kráľa. Podľa obsírných rozprávok so sl. Júl[iou] Büttnerovou zistilo sa, že Janko Kráľ je pochovaný vedľa Jenôa Missuru, ale slečna nevedela, či napravo, alebo naľavo. Pátral som teda na tunajšom hrobitove, keď som bol predtým v evanjelickej matrike zistil, že Missura bol protestant a umrel 3. februára, len asi štyri mesiace pred Jankom Kráľom a našiel som Missurov pomník.

Situácia je táto: [připojen náčrtek]

Miesto medzi pomníkom Farkašovej a Missurovým treba pokladať za pravdepodobný hrob Janka Kráľa, lebo hroby boli napred kopané od cesty smerom k východu (viď rok 1876 a potom 1879) a v matrike evanjelic[kej] čítame: 3. II. 1876 umrel J. Missura, potom dvaja evanjelici (pochovaní však inde, nie v Zlatých Moravciach) a hneď za tým 23. V. 1876 umrel Janko Kráľ. Keď sme, totiž moja pani a ja, v auguste r. 1923 toto miesto p. prezidentovi ukázali, prehlásil p. prezident, že sem pošle antropológ z Prahy, aby preskúmal prípadný nález lebky pri vykopávke hrobu vľavo aj vpravo od J. Missuru. V dopise, ktorý dcéra Anastázia poslala pánu prezidentovi, hovorí, že hrob jej otca je v prvej tretine hrobitova – hrobitov je totiž dvoma cestami rozdelený na tri čiastky – čo sa s určeným miestom zhoduje, ale bezpečne miesto nemohla určiť. P. Bodó, penz[ionovaný] hl[avný] notár v Zl[atých] Moravciach mi sľúbil, že napíše synovi J. Missuru, ktorý žije v Pešti a často hrob svojho otca navštevoval, či by nevedel bezpečne, leží-li Janko Kráľ naľavo a či napravo od jeho otca. Ak by to známo nebolo, pozostávalo by ešte skúmanie antropologické, ktoré dá vykonať pán prezident.

Direktor Fr[antišek] Skovajsa.

2 – Rozumí se článek: KRČMĚRY, Štefan. Janko Kráľ. *Slovenské pohľady* (40) 1924, č. 1, s. 41–49.